

BİR KOYUNUN SOL MASSETER VE SAĞ GÖZÜN
CANTHUS LATERALİS'İNDE ENDER RASTLANAN
COENURUS SERIALİS GERVAİS, 1847 OLAYI VE
OPERATİF OLARAK SAĞITIMI

*Un cas infiniment rare de Coenurus serialis dans la region du
masseter gauche et à canthus Iateralis de l'oeil droit chez un
mouton et son traitement chirurgical.*

Rıfat CANTORAY (*)
Osman YÜREKLİTÜRK (**)

Resumé: Dans ce présent travail, on a signalé l'existence d'une observation clinique rare au niveau de la tête d'un mouton. Il s'agit d'un cas de Coenurus serialis, il est due au developpement dans le tissu conjonctif sous-cutané et en divers points du corps de larve de Multiceps serialis dont la forme adulte vit dans l'intestin grêle de carnivores.

Özet: Bu araştırmada bir koyunun baş bölgesinde çok ender rastlanan Coenurus serialis olayı incelenmiştir. Adı geçen cestod türü parazit, köpeklerin ince barsağında yaşayan Multiceps serialis'in larva şeklidir.

Disseke edilen keseden elde edilen parazitin morfolojisi incelenmiş ve ortaya çıkan yaraya dikkatli bir şekilde gereken şirurjikal müdahale yapılmıştır.

Giriş

Coenurus serialis, köpek, kurt ve tilkilerin ince barsaklarında yaşayan ve bir cestod türü olan Multiceps serialis Gervais, 1847'nin larvası olup genel olarak tavşanların ve diğer kemiricilerin, ayrıca at, keçi, koyun ve insanın intermuskuler ve subkutan bağlayıcı dokularında, boyunda, sırtta, göğüste ve diğer organlarda rastlanmaktadır (1, 6, 7, 9, 11). Bu cestod'a kemirici hayvanların dışında, diğer canlılarda çok nadiren rastlanmaktadır. Koyunlarda deri altı Coenurus serialis olgusunun ender görülmesi ve ülkemizde bu konuda yayınlanan bir gözleme rastlanmaması

(*) Doç. Dr. S. Ü. Veteriner Fakültesi Konya - TÜRKİYE

(**) Doç. Dr. E. Ü. Ziraat Fakültesi İzmir - TÜRKİYE

nedeniyle bu ilginç olayın takdimi uygun görülmüştür. Esasen bu tür sapık coenurose olayları üzerinde yurdumuzda (6, 7, 10, 11) ve dış ülkelerde de sınırlı yayın yapılmıştır (1, 2, 3, 4, 5, 8, 9).

Nevenic (8) Belgrad'ta kesilen üç bin civarındaki keçinin üçünde *C. serialis* bulmuştur. Bu larvalar sırasıyla böbrek, kalp ve diz bölgesinde ortaya çıkmıştır.

Bakter (1) aynı larvaya bir koyunun bacağına rastlamıştır.

Oral (10) da yine bir koyunun budunda *C. serialis* bulmuştur.

Oytun (11) aynı etkene bir keçinin deri altında rastlamıştır.

Deri altı konjunktif dokusu coenurose'u olarak da tanımlanan bu patolojik bozukluk konakçının gelişigüzel bir yerinde ortaya çıkıp oynak pseudo-tümörler oluşturur. Bunlar sıcak olmayıp, konakçıya acı da vermezler (3, 4).

C. serialis tam geliştiğinde bir tavuk yumurtası hatta küçük çocuk başı büyüklüğüne ulaşır, bazen muntazam bir yapıya sahypsede çoğunlukla birçok divertikül gösterir. Böylece gerek ana kesenin içinde ve gerekse dışında tomurcuklanma sonucu aynı yapıya sahip keseler oluşur. Keselerin her birinde bu tür için karakteristik olan scolex'ler bulunmaktadır. Dıştakiler ana keseye bağlıdır. Buna karşılık içteki keseler serbest olup ana kistin içindeki sıvıda yüzerler (4, 6, 9, 10, 11).

Scolex'ler merkezi bir noktadan sıralar halinde çıkmakta ve kendi boyunları içine invagine olmuş halde görülmektedirler.

Materyel ve Metod

Bu araştırmada materyalimizi F. Ü. Veteriner Fakültesi Şirurji kliniğine getirilen 2 yaşında bir erkek koyun oluşturmaktadır.

Hasta kliniğe sol regio masseterica ve sağ gözde canthus lateralis'te bulunan iki şişkinlikle geldi. İncelemede gözdeki şişkinlik yumruk büyüklüğünde, gözdeki ise ceviz kadardı (Resim 1). Yapılan palpasyonda gözdeki şişkinlik her tarafında fluktuasyon gösteren sulu kıvam karakterindeydi. Bu bulgular ve şişkinliğin ductus paratidicus üzerinde oluşuyla bunun bir tükrük kisti (retention kisti) olabileceği kanaatine varıldıktan bölgenin traş ve dezenfeksiyonu yapıldıktan sonra orta kalınlıkta bir enjektör iğnesiyle ponksiyon yapıldı. İçeriden 250 ml kadar seröz ve hafif yapışkan bir sıvı boşaltıldı. Sonra gözdeki şişkinlik gözden geçirildi. Bu şişkinliğin sert kıvamda ve orbitanın derinliklerine kadar gittiği ve bulbus oculi'yi mediale ve öne doğru ittiği görüldü. Her iki göze kar-

şılaştırmalı bakıldığında asimetri belirgin şekilde görülüyordu. Hayvana rompun (1 ml) enjeksiyonu yapıldıktan sonra n - opticus uzamına blokaj uygulanarak regio'nun anestezisi ve gözün hareketsizliği sağlanarak şişkinliğin total olarak extirpation'u düşünüldü. Fakat şişkinliğin çok gergin oluşu ve orbita çukurunun anatomik yapısı total extirpation'a elvermedi. Şişkinlik delindi. Bu ara içerisinde bir çok scolex bulunan kistik bir kese göze çarptı. Yırtmadan dikkatlice, bu kese dışarı çıkarıldı (Resim: 2). Bu sırada epeyce sıvı dışarı aktı. Sonra operasyon yarası dikilerek kapatıldı. Bu arada masseter bölgesindeki şişkinliğin de paraziter bir kist olabileceği düşünülerek bölgenin traş ve dezenfeksiyonu sağlandıktan sonra deriye enzisyon yapıldı. Deri altında bir poş şekillendiği görüldü. Dişsiz anatomik pens ile içerisinde yüzlerce scolex taşıyan kistik kese çıkarıldı. Ortaya çıkan deri yarası dikildi. Laboratuvarda yapılan parazitolojik muayene sonucunda tümöröl kitlenin morfolojik bulgular sonucunda bu bölgede çok ender rastlanan Multiceps serialis'in larvası olan C. serialis olduğu saptandı (Resim: 3, 4, 5, 6).

Tartışma ve Sonuç

Parazitlerin konuk ve konakçı ile olan ilgileri ve seçtikleri organlar incelenecek olursa, görülür ki her parazitin sevdiği ve seçtiği bir organ vardır. Son gelişmesini orada tamamlar ve neslini yine buradan devam ettirir. Diğer yerlere aksidental olarak giderler. Oralarda gelişmesini tam anlamıyla sürdüremez ankiste olup kalırlar. Bu münasebetle çalışmamızda takdim edilen olay lokalize olduğu bölge bakımından nadir görülen bir yer olarak kabul edilmiştir. C. serialis genellikle tavşanların ve diğer kemiricilerin, ayrıca at, koyun, keçi ve insanın intramüsküler ve subkutan bağlayıcı dokularında, boyunda, sırtta, göğüste ve diğer organlarda lokalize olan bir parazittir (1, 4, 6, 7, 9, 11). Vücudun diğer yerlerinde seyrek görülen bir etkindir (8).

Bu olayda saptanan parazitin morfolojik özellikleri literatürde bildirilen bulguların aynı olmaktadır (5, 6, 9, 11).

Bougnine (2), bu tür oluşumların başlangıçta tümör zannedilerek yapılan şirurjikal müdahaleler esnasında bulunduğunu belirtmektedir. Nitekim bizde kliniğimize yapılan benzeri başvuru sonucu bu paraziter olayı saptadık ve kistin daha fazla büyümesini ve yayılmasını önlemek için uygun bir biçimde operatif olarak çıkartılmasını sağladık.

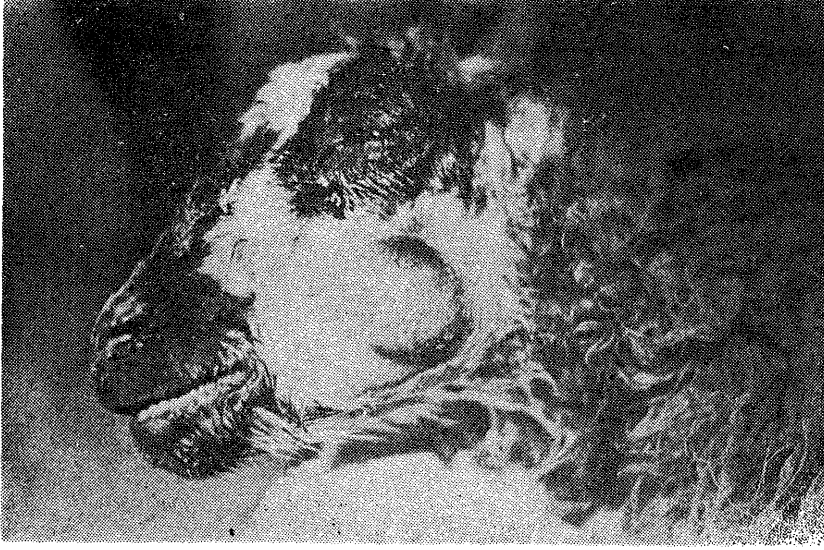
Coenurus serialis enfeksiyonları genellikle tavşan ve diğer kemiricilerde görülmektedir (6, 9, 11). Fakat çok ender olmakla beraber bu tür olgular bazen diğer canlıların değişik organlarında da rastlanmaktadır (1, 4, 7, 8, 10).

Bu kez bir koyunun baş bölgesinde saptanan kistik yapıda bir bulgu bize verilmiş, bu materyalin incelenmesinde bunun bir *Coenurus serialis* olduğu görülmüştür.

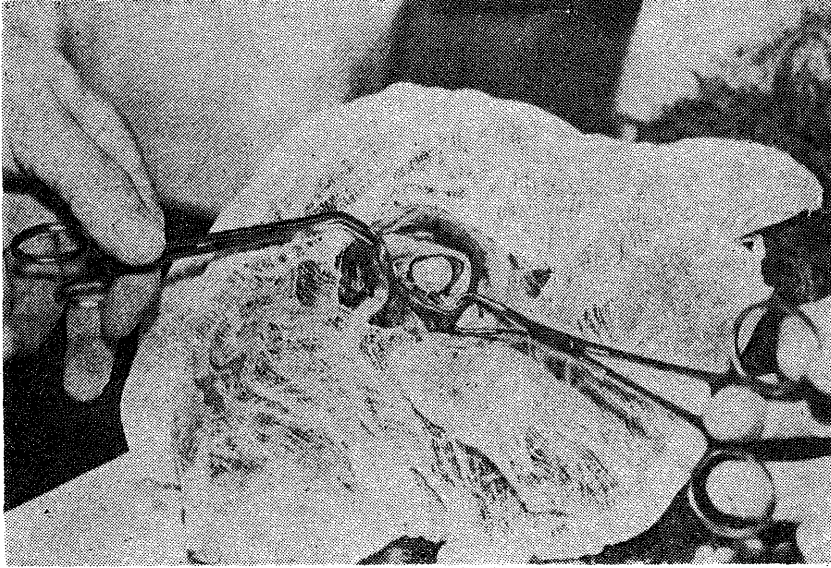
Bunun yurdumuzda bildirilmiş ilk sapık *Coenurus serialis* enfeksiyonu olgusu olduğunu sanıyoruz. Yerli parazitolojik literatürlerde böyle bir olguya ait kayıda rastlayamadık (6, 7, 10, 11).

Kaynaklar

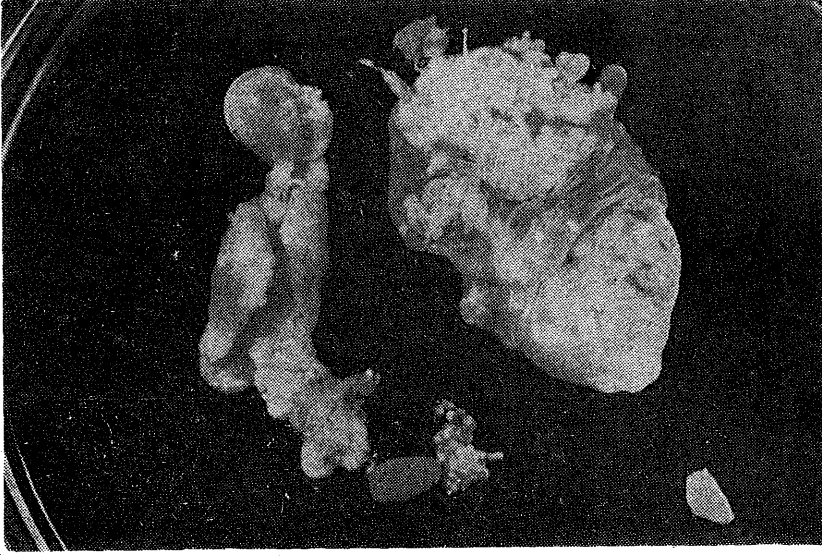
- 1 - Baxter J. T. (1958): *Coenurus in an unusual site* (clinical notes) Vet. Rec. Col. 70 No 13, 277.
- 2 - Bougnine M. (1974): «*Les cestodes de animaux du Moyen - Atlas (Maroc) ayant rapport avec la santé de l'homme,*» These, pp. 121.
- 3 - Euzeby, J. (1958): «*Diagnostic experimental des helminthoses animales,*» Vigot Frères Editeurs, pp. 367.
- 4 - Euzeby J. (1964): «*Les Zoonoses helminthiques.*» Vigot Frères Editeurs. pp. 389.
- 5 - Euzeby, J. (1966): «*Les Maladies vermineuses des animaux domestiques.*» Tome: 2 Fascicule: 1 Vigot Frères Editeurs. pp. 663.
- 6 - Güralp, N. (1974): «*Helmintoloji,*» A. Ü. Vet. Fak. Yayın. 307. Ankara Üniversitesi Basımevi. 631 sayfa.
- 7 - Merdivenci, A. (1970): «*Türkiye parazitleri ve parazitolojik Yayınları,*» İ. Ü. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yay. 9:324 sayfa.
- 8 - Nevenic V., et D. Marković. (1951): «*La Chevre comme un hôte intermédiaire pour Taenia serialis*» (Gervais 1847): Acta Vet. Belgrade Vol. 1., 128.
- 9 - Neveu - Lemaire. (1936): «*Traite d'helminthologie medicale et vétérinaire,*» Vigot Frères Editeurs, Paris. pp. 1514.
- 10 - Orol M. (1958): «*Sistematik et muayeneleri pratik el kitabı,*» Et ve Balık Kurumu Yayın, No: 15, 140 sayfa.
- 11 - Oytun, H. S. (1961): «*Genel parazitoloji ve helmintoloji,*» üçüncü tabı Ege Matbaası, Ankara. 726 sayfa.

*Resim 1: Olgumuzda masseter bölgesindeki şişkinliğin görünüşü.
Figure 1 : Une vue de côté de L'enflure dans la région de masseter*

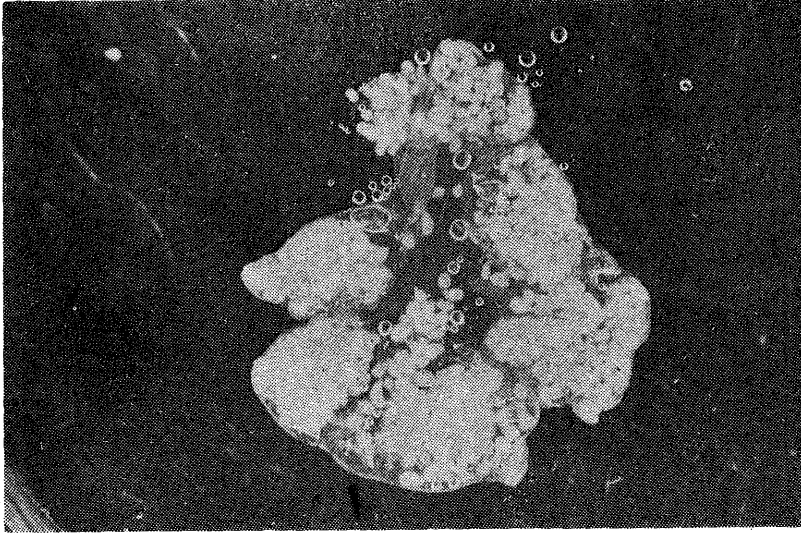

*Resim 2: Gözdeki kistik yapının görünüşü.
Figure 2: La vue constitution cystique à l'oeil.*

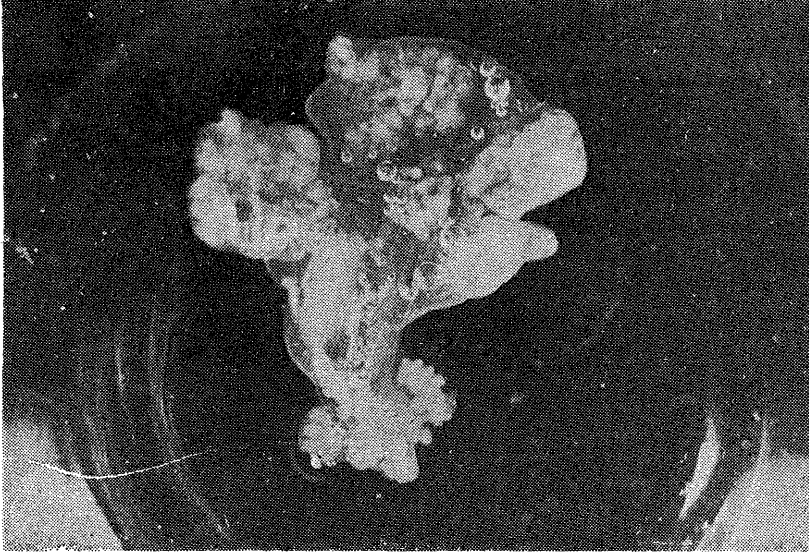
Resim 3: Operasyon sonucu elde edilen Coenurus serialis. Görülen beyaz noktaların her birisi birer scolex'tir.

Figure 3: C. serialis découverte après l'opération. Tous les points blanc sont des scolex.

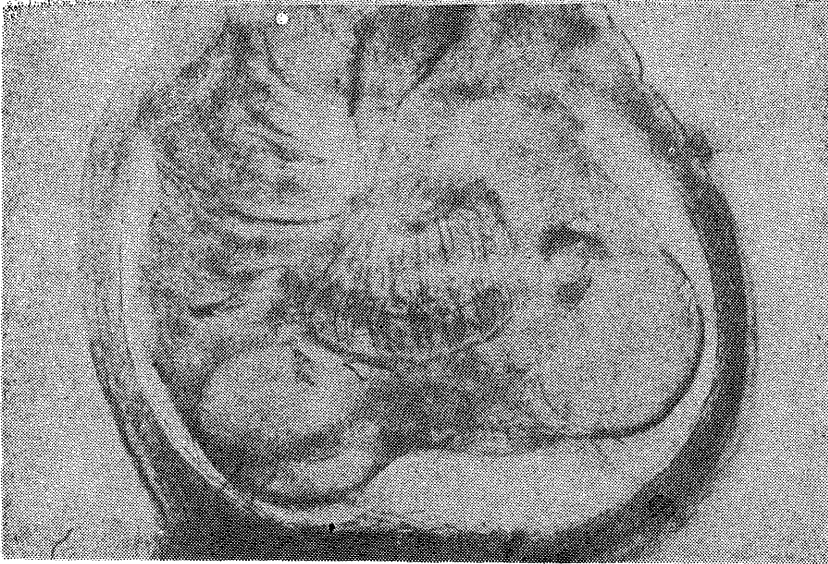
Resim 4: Coenurus serialis'in bir başka görünüşü.

Figure 4: Une autre vue de C. serialis.

Resim 5: Coenurus serialis'in bir diğ er görünüşü.

Figure 5: Encore une autre vue de C. serialis

Resim 6: Coenurus serialis kesesi içinde görülen scolex'lerden bir tanesi

Figure 6: Vue courte un des scolex isolé de C. serialis.

